

نگارنده: سید قنبر یوسفیانی - دانش آموخته علم سیاست و روابط بین‌الملل:

مدرک‌گرایی | سراب شغل در ایران

مقاله، قصد دارم نگاهی تحلیلی به چرخه‌ی معیوب مدرک‌گرایی، فشارهای مالی، و فقدان چشم‌انداز، شغلی مناسب با مدرک اخذشده برای دانشجویان ایرانی بپردازم. رشد بی‌رویه‌ی مؤسسات آموزش عالی، بدون توجه به ظرفیت‌های اقتصادی و نیازهای واقعی بازار کار، موجب شده است که هزاران فارغ‌التحصیل در رشته‌هایی مدرک بگیرند که نه جایگاهی در صنعت دارند و نه تقاضایی در بازار. این مدرک‌گرایی بی‌ثمر، نه تنها به اشتغال منجر نمی‌شود، بلکه موجب اتلاف سرمایه‌ی انسانی کشور و تضعیف انگیزه‌ی جوانان برای یادگیری واقعی شده است.

مقاله، قصد دارم نگاهی تحلیلی به چرخه‌ی معیوب مدرک‌گرایی، فشارهای مالی، و فقدان چشم‌انداز، شغلی مناسب با مدرک اخذشده برای دانشجویان ایرانی بپردازم. رشد بی‌رویه‌ی مؤسسات آموزش عالی، بدون توجه به ظرفیت‌های اقتصادی و نیازهای واقعی بازار کار، موجب شده است که هزاران فارغ‌التحصیل در رشته‌هایی مدرک بگیرند که نه تقاضایی در بازار. این مدرک‌گرایی بی‌ثمر، نه تنها به اشتغال منجر نمی‌شود، بلکه موجب اتلاف سرمایه‌ی انسانی کشور و تضعیف انگیزه‌ی جوانان برای یادگیری واقعی شده است.

مقاله، قصد دارم نگاهی تحلیلی به چرخه‌ی معیوب مدرک‌گرایی، فشارهای مالی، و فقدان چشم‌انداز، شغلی مناسب با مدرک اخذشده برای دانشجویان ایرانی بپردازم. رشد بی‌رویه‌ی مؤسسات آموزش عالی، بدون توجه به ظرفیت‌های اقتصادی و نیازهای واقعی بازار کار، موجب شده است که هزاران فارغ‌التحصیل در رشته‌هایی مدرک بگیرند که نه تقاضایی در بازار. این مدرک‌گرایی بی‌ثمر، نه تنها به اشتغال منجر نمی‌شود، بلکه موجب اتلاف سرمایه‌ی انسانی کشور و تضعیف انگیزه‌ی جوانان برای یادگیری واقعی شده است.

سارا هیات - روانشناس بالینی:

طلاق در نسل Z | عشق‌های دیجیتال و جدایی‌های بی‌صبرانه

نسل Z، نسلی که با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی رشد کرده، اکنون به سن ازدواج رسیده است. اما آمار جهانی و ملی نشان می‌دهد این نسل بیش از هر نسل دیگری در معرض طلاق زودهنگام است؛ طلاق‌هایی که اغلب نه از فقر یا اجبار، بلکه از «اشباع هیجانی» و «خستگی روانی دیجیتال» سرچشمه می‌گیرند. طبق گزارش سال ۲۰۲۴ «سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)»، نرخ طلاق در میان جوانان زیر ۳۰ سال در کشورهای توسعه‌یافته حدود ۲۵ برابر میانگین دهه‌ی ۱۹۹۰ شده است. این الگو در ایران نیز قابل مشاهده است. بر اساس آمار رسمی سازمان ثبت احوال ایران، در سال ۱۴۰۲ بیش از ۲۶ درصد طلاق‌ها در پنج سال نخست ازدواج اتفاق افتاده‌اند، و بیش از نیمی از زوج‌های جداشده زیر ۳۵ سال سن داشته‌اند (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۳). جامعه‌شناسان از این پدیده با عنوان «طلاق زودرس نسلی» یاد می‌کنند. دکتر نیره توکلی، جامعه‌شناس خانواده، در گفت‌وگو با روزنامه هم‌میهن (۲۵/۰۴/۱۴۰۳) تأکید کرده است: در نسل جدید، ازدواج دیگر به معنای تکمیل بلوغ اجتماعی نیست، بلکه بیشتر تجربه‌ای است که ممکن است به سرعت کنار گذاشته شود. این تغییر نگرش از سویی حاصل افزایش استقلال اقتصادی و رسانه‌ای زنان نسل Z است، و از سوی دیگر نتیجه‌ی فرهنگ «فوریت هیجانی» است که در پلتفرم‌هایی مثل اینستاگرام و تیک‌تاک تثبیت دیده می‌شود. پژوهش‌های دانشگاه پنسیلوانیا (۲۰۲۳) نشان داد که ۷۲٪ کاربران زیر ۳۰ سال تمایل دارند رابطه‌ای را که احساس رضایت فوری از آن ندارند، بدون تردید پایان دهند — الگویی که به روابط عاشقانه و ازدواج نیز سرایت کرده است. از عشق‌های آنلاین تا واقعیت‌های آفلاین‌بخش مهمی از روابط نسل Z در فضای مجازی شکل می‌گیرد. در ایران نیز بر اساس نظرسنجی ایسپا (۱۴۰۲)، حدود ۴۴ درصد جوانان ۱۸

دانشگاه پنسیلوانیا (۲۰۲۳) نشان داد که ۷۲٪ کاربران زیر ۳۰ سال تمایل دارند رابطه‌ای را که احساس رضایت فوری از آن ندارند، بدون تردید پایان دهند — الگویی که به روابط عاشقانه و ازدواج نیز سرایت کرده است. از عشق‌های آنلاین تا واقعیت‌های آفلاین‌بخش مهمی از روابط نسل Z در فضای مجازی شکل می‌گیرد. در ایران نیز بر اساس نظرسنجی ایسپا (۱۴۰۲)، حدود ۴۴ درصد جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله آشنایی اولیه با شریک خود را از طریق فضای مجازی گزارش کرده‌اند. اما بسیاری از روان‌شناسان معتقدند این شیوه آشنایی باعث شکل‌گیری تصویرسازی‌های آرمانی و غیرواقعی از طرف مقابل می‌شود. دکتر میترا زند، روان‌شناس خانواده، در گفت‌وگو با خبرگزاری ایرنا (۰۷/۰۶/۱۴۰۳) می‌گوید: روابط دیجیتال معمولاً مرحله شناخت واقعی را حذف می‌کنند. زوج‌ها وقتی به زندگی واقعی می‌رسند، با فردی مواجه می‌شوند که هیچ شباهتی به نسخه‌ی آنلاین او ندارد. طلاق در نسل Z از غرب تا شرق؛ مقایسه جهانیدر آمریکا طبق آمار «U.S. Census Bureau» ۲۰۲۴، میانگین سن طلاق برای نسل Z حدود ۲۹ سال است، در حالی که در نسل X این عدد ۳۸ سال بود. این یعنی طلاق در حال حرکت به سمت سنین پایین‌تر است. در ایران نیز همان روند با اختلاف فرهنگی و اقتصادی دیده می‌شود: در سال ۱۳۹۵ میانگین سن طلاق برای زنان ۳۲ سال بود، اما در سال ۱۴۰۲ به ۲۸ سال کاهش یافته است (مرکز آمار ایران). در اروپا، کشورهایی مثل سوئد و آلمان با وجود نظام حمایتی قوی، با پدیده‌ی مشابهی روبه‌رو هستند. نشریه‌ی «The Economist» در گزارشی (ژوئن ۲۰۲۴) می‌نویسد: نسل Z ازدواج را پروژه‌ای می‌بیند که در صورت نارضایتی، مانند اشتراک نتفلیکس می‌توان آن را لغو کرد. چرا نسل Z ماندگار نمی‌ماند؟ پژوهش‌ها نشان می‌دهد دلایل طلاق در نسل Z با نسل‌های پیشین تفاوت دارد: فشار روانی ناشی از مقایسه در شبکه‌های اجتماعی‌کاهش آستانه تحمل و مهارت گفت‌وگو‌استقلال مالی نسبی زنانترس از وابستگی و از دست دادن آزادی فردیطبق پژوهش دانشگاه تهران (۱۴۰۳)، در میان ۳۰۰ زوج جوان طلاق‌گرفته، مهم‌ترین علت ذکرشده «احساس suffocation یا خفگی در رابطه» بوده است، نه خیانت یا مشکلات مالی. در نهایت... طلاق در نسل

مواجه می‌شوند که هیچ شباهتی به نسخه‌ی آنلاین او ندارد. طلاق در نسل Z از غرب تا شرق؛ مقایسه جهانیدر آمریکا طبق آمار «U.S. Census Bureau» ۲۰۲۴، میانگین سن طلاق برای نسل Z حدود ۲۹ سال است، در حالی که در نسل X این عدد ۳۸ سال بود. این یعنی طلاق در حال حرکت به سمت سنین پایین‌تر است. در ایران نیز همان روند با اختلاف فرهنگی و اقتصادی دیده می‌شود: در سال ۱۳۹۵ میانگین سن طلاق برای زنان ۳۲ سال بود، اما در سال ۱۴۰۲ به ۲۸ سال کاهش یافته است (مرکز آمار ایران). در اروپا، کشورهایی مثل سوئد و آلمان با وجود نظام حمایتی قوی، با پدیده‌ی مشابهی روبه‌رو هستند. نشریه‌ی «The Economist» در گزارشی (ژوئن ۲۰۲۴) می‌نویسد: نسل Z ازدواج را پروژه‌ای می‌بیند که در صورت نارضایتی، مانند اشتراک نتفلیکس می‌توان آن را لغو کرد. چرا نسل Z ماندگار نمی‌ماند؟ پژوهش‌ها

